

Υπόθεση C-397/20**Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως κατά το άρθρο 98,
παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου****Ημερομηνία καταθέσεως:**

20 Αυγούστου 2020

Αιτούν δικαστήριο:

Cour de cassation (Γαλλία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

1η Απριλίου 2020

Αναιρεσείων:

SR

I. Αντικείμενο της κύριας δίκης

- 1 Η υπόθεση της κύριας δίκης αφορά αίτηση για ακύρωση δικονομικών πράξεων που διενεργήθηκαν στο πλαίσιο προδικασίας για το ποινικό αδίκημα της καταχρήσεως προνομιακών πληροφοριών. Ο αναιρεσειών αμφισβητεί, μεταξύ άλλων, το σύννομο της χρήσεως δεδομένων συνδέσεως που έγινε βάσει διατάξεων του εθνικού δικαίου οι οποίες, όπως υποστηρίζει, αντιβαίνουν στο δίκαιο της Ένωσης (οδηγία 2002/58/ΕΚ), στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

II. Αντικείμενο και νομική βάση της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

- 2 Το cour de cassation (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο, Γαλλία) εκτιμά ότι, προκειμένου να δυνηθεί να αποφανθεί επί της υποθέσεως της κύριας δίκης, πρέπει να υποβάλει στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, προδικαστικά ερωτήματα σχετικά με την ερμηνεία των περί καταχρήσεως της αγοράς διατάξεων του δικαίου της Ένωσης και τον τρόπο συγκερασμού των εν λόγω διατάξεων με τις απαιτήσεις προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, καθώς και, ενδεχομένως, σχετικά με τη δυνατότητα προσωρινής διατηρήσεως σε ισχύ των αποτελεσμάτων εθνικής νομοθεσίας αποσκοπούσας στην καταπολέμηση τέτοιων καταχρήσεων, στην

περίπτωση που η νομοθεσία αυτή ήθελε κριθεί αντίθετη προς το δίκαιο της Ένωσης.

III. Προδικαστικά ερωτήματα

«1) Πρέπει να θεωρηθεί ότι το άρθρο 12, παράγραφος 2, στοιχεία α' και δ', της οδηγίας 2003/6/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2003, για τις πράξεις προσώπων που κατέχουν εμπιστευτικές πληροφορίες και τις πράξεις χειραγώγησης της αγοράς, καθώς και το άρθρο 23, παράγραφος 2, στοιχεία ζ' και η', του κανονισμού (ΕΕ) 596/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Απριλίου 2014, για την κατάχρηση της αγοράς, το οποίο και το αντικατέστησε από 3ης Ιουλίου 2016, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα της αιτιολογικής σκέψης 65 του κανονισμού αυτού και λαμβανομένων υπόψη του εμπιστευτικού χαρακτήρα των ανταλλάσσομένων πληροφοριών και της ευρύτητας του κύκλου των δυνητικώς ύποπτων προσώπων, παρέχουν τη δυνατότητα στον εθνικό νομοθέτη να επιβάλλει στους φορείς παροχής ηλεκτρονικών επικοινωνιών την υποχρέωση, προσωρινής μεν, πλην όμως γενικής διατηρήσεως των δεδομένων συνδέσεως, προκειμένου να καθίσταται δυνατό για τη διοικητική αρχή που μνημονεύεται στα άρθρα 11 της ως άνω οδηγίας και 22 του ως άνω κανονισμού, οσάκις υφίστανται εύλογες υπόνοιες εμπλοκής ορισμένων προσώπων σε πράξεις καταχρήσεως προνομιακών πληροφοριών ή καταχρήσεως της αγοράς, να ζητεί να της κοινοποιούνται από τον φορέα παροχής τα υπάρχοντα αρχεία διακίνησης δεδομένων, στην περίπτωση που εκτιμάται ευλόγως ότι τα σχετικά με το αντικείμενο της έρευνας αρχεία αποτελούν ενδεχομένως σημαντικά στοιχεία για την απόδειξη του υποστατού της παραβάσεως, καθιστώντας εφικτή, μεταξύ άλλων, την ανίχνευση των επαφών των υπό έρευνα προσώπων οι οποίες έχουν πραγματοποιηθεί σε χρόνο πριν από την εμφάνιση των υπονοιών;

2) Σε περίπτωση που το Cour de cassation κρίνει, βάσει της απαντήσεως του Δικαστηρίου, ότι η γαλλική νομοθεσία περί διατηρήσεως των δεδομένων συνδέσεως δεν είναι σύμφωνη με το δίκαιο της Ένωσης, μπορούν τα αποτελέσματα της εν λόγω νομοθεσίας να διατηρηθούν σε ισχύ προσωρινώς, προκειμένου να μην δημιουργηθεί ανασφάλεια δικαίου και να καταστεί δυνατή η χρήση, για κάποιον από τους σκοπούς της νομοθεσίας αυτής, των ήδη συλλεγόντων και διατηρούμενων δεδομένων;

3) Μπορεί εθνικό δικαστήριο να διατηρήσει προσωρινώς σε ισχύ τα αποτελέσματα νομοθεσίας που επιτρέπει στους υπαλλήλους ανεξάρτητης διοικητικής αρχής, επιφορτισμένης με τη διενέργεια ερευνών στον τομέα της καταχρήσεως της αγοράς, να αποκτούν πρόσβαση σε δεδομένα συνδέσεως χωρίς να προηγηθεί έλεγχος από δικαστήριο ή άλλη ανεξάρτητη διοικητική αρχή;

IV Νομικό πλαίσιο

1. Σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης

Οδηγία 2002/58/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Ιουλίου 2002, σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία για την προστασία ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες)

Άρθρο 15 [γίνεται μεν μνεία της συγκεκριμένης διατάξεως, πλην όμως το περιεχόμενό της δεν παρατίθεται στην αίτηση προδικαστικής απόφασης]

Οδηγία 2003/6/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2003, για τις πράξεις προσώπων που κατέχουν εμπιστευτικές πληροφορίες και τις πράξεις χειραγώγησης της αγοράς (κατάχρηση αγοράς)

Άρθρο 12, παράγραφος 2, στοιχεία α' και δ'

«[...]

2. Με την επιφύλαξη του άρθρου 6, παράγραφος 7, οι εξουσίες που αναφέρονται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου ασκούνται εντός του πλαισίου της εθνικής νομοθεσίας και πρέπει να περιλαμβάνουν τουλάχιστον το δικαίωμα της αρμόδιας αρχής:

α) να έχει πρόσβαση σε οποιοδήποτε έγγραφο σε οποιαδήποτε μορφή αυτού και να λαμβάνει αντίγραφό του·

[...]

δ) να απαιτεί υπάρχοντα στοιχεία για τηλεφωνικές συνδιαλέξεις και υπάρχοντα αρχεία διακίνησης δεδομένων·

[...]»

Κανονισμός (ΕΕ) 596/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Απριλίου 2014, για την κατάχρηση της αγοράς (κανονισμός για την κατάχρηση της αγοράς) και την κατάργηση της οδηγίας 2003/6/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και των οδηγιών της Επιτροπής 2003/124/ΕΚ, 2003/125/ΕΚ και 2004/72/ΕΚ

Άρθρο 23, παράγραφος 2, στοιχεία ζ' και η'

«Για να εκπληρώσουν τα καθήκοντά τους δυνάμει του παρόντος κανονισμού, οι αρμόδιες αρχές διαθέτουν, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, τουλάχιστον τις ακόλουθες εξουσίες εποπτείας και έρευνας:

[...]

- ζ) να ζητούν τα υπάρχοντα αρχεία καταγραφής τηλεφωνικών συνδιαλέξεων, ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή άλλα αρχεία διακίνησης δεδομένων που τηρούνται από επιχειρήσεις παροχής επενδυτικών υπηρεσιών, πιστωτικά ιδρύματα ή άλλα χρηματοδοτικά ιδρύματα·
- η) να ζητούν, αν αυτό επιτρέπεται βάσει της εθνικής νομοθεσίας, τα υπάρχοντα αρχεία διακίνησης δεδομένων που τηρούνται από φορέα παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών όταν υπάρχουν εύλογες υπόνοιες παράβασης και τα εν λόγω αρχεία ενδέχεται να είναι σημαντικά για την έρευνα παραβάσεων του άρθρου 14, στοιχείο α) ή β), ή του άρθρου 15·

[...]»

2. Σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου

Code monétaire et financier (Νομισματικός και χρηματοπιστωτικός κώδικας)

Άρθρο L-621-10, πρώτο εδάφιο

«Οι διενεργούντες έρευνα υπάλληλοι και οι ελεγκτές μπορούν, για τις ανάγκες της έρευνας ή του ελέγχου, να ζητούν να τους κοινοποιείται κάθε έγγραφο, ανεξαρτήτως του υλικού φορέα αυτού. Οι διενεργούντες έρευνα υπάλληλοι μπορούν επίσης να ζητούν να τους κοινοποιούνται τα δεδομένα που διατηρούν και επεξεργάζονται οι φορείς παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών στο πλαίσιο του άρθρου L. 34-1 του code des postes et des communications électroniques [κώδικα ταχυδρομείων και ηλεκτρονικών επικοινωνιών] και οι πάροχοι υπηρεσιών που μνημονεύονται στις υποπαραγράφους 1 και 2, της παραγράφου I, του άρθρου 6 του νόμου 2004-575, της 21ης Ιουνίου 2004, για την εμπιστοσύνη στην ψηφιακή οικονομία, και να λαμβάνουν αντίγραφα των δεδομένων αυτών».

Code des postes et des communications électroniques (Κώδικας ταχυδρομείων και ηλεκτρονικών επικοινωνιών)

Άρθρο L.34-1

«[...]

II. Οι φορείς παροχής ηλεκτρονικών επικοινωνιών [...] διαγράφουν ή καθιστούν ανώνυμα όλα τα στοιχεία διακίνησης δεδομένων, με την επιφύλαξη των διατάξεων της παραγράφου III [...].

[...]

III. Για τις ανάγκες της έρευνας, της διαπιστώσεως και της διώξεως ποινικών αδικημάτων [...] οι διαδικασίες διαγραφής ή ανωνυμοποίησης ορισμένων

κατηγοριών τεχνικών δεδομένων μπορούν να αναβληθούν για χρονικό διάστημα μέχρι ενός έτους κατά μέγιστο όριο.

Άρθρο R.10-13

«Κατ' εφαρμογήν της παραγράφου III του άρθρου L. 34-1, οι φορείς παροχής ηλεκτρονικών επικοινωνιών διατηρούν για τις ανάγκες της έρευνας, της διαπιστώσεως και της διώξεως ποινικών αδικημάτων:

- α) τις πληροφορίες που καθιστούν δυνατή την ταυτοποίηση του χρήστη·
- β) τα δεδομένα σχετικά με τον χρησιμοποιούμενο τερματικό εξοπλισμό επικοινωνίας·
- γ) τα τεχνικά χαρακτηριστικά, καθώς επίσης και την ημερομηνία, την ώρα και τη διάρκεια εκάστης επικοινωνίας·
- δ) τα δεδομένα σχετικά με τις ζητηθείσες ή χρησιμοποιηθείσες συμπληρωματικές υπηρεσίες και τους παρόχους τους·
- ε) τα δεδομένα που καθιστούν δυνατή την ταυτοποίηση του ή των αποδεκτών της επικοινωνίας».

Το cour de cassation διευκρινίζει ότι τα εν λόγω δεδομένα συνδέσεως είναι εκείνα που παράγονται ή υφίστανται επεξεργασία κατόπιν μιας επικοινωνίας και αφορούν τις περιστάσεις της συγκεκριμένης επικοινωνίας και τους χρήστες της υπηρεσίας, αποκλειομένης οιασδήποτε ενδείξεως σχετικά με το περιεχόμενο των μηνυμάτων.

V. Συνοπτική έκθεση των πραγματικών περιστατικών και της πορείας της διαδικασίας της κύριας δίκης

- 3 Στις 22 Μαΐου 2014 κινήθηκε προδικασία σχετικά με πράξεις που συγκροτούν τα ποινικά αδικήματα της καταχρήσεως προνομιακών πληροφοριών και της αποδοχής προϊόντων εγκλήματος.
- 4 Κατόπιν μηνυτήριας αναφοράς στις 23 και 25 Σεπτεμβρίου 2015 του γενικού γραμματέα της Autorité des marchés financiers (γαλλικής Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, στο εξής: AMF), η οποία συνοδευόταν από στοιχεία που προέκυψαν από έρευνα της εν λόγω ανεξάρτητης δημόσιας αρχής, στα οποία περιλαμβάνονταν, μεταξύ άλλων, δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα σχετικά με τη χρήση τηλεφωνικών γραμμών, η ανάκριση επεκτάθηκε στους μετοχικούς τίτλους CGG, Airgas και Air Liquide ή κάθε άλλο συνδεδεμένο με τους τίτλους αυτούς χρηματοπιστωτικό μέσο για τα ανωτέρω ποινικά αδικήματα καθώς και για αυτά της συνέργειας, της δωροδοκίας και της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

- 5 Για τη συλλογή δεδομένων σχετικών με την προαναφερθείσα χρήση τηλεφωνικών γραμμών, οι υπάλληλοι της AMF στηρίχθηκαν στο άρθρο L. 621-10 του code monétaire et financier.
- 6 Ο αναιρεσείων, κατόπιν ασκήσεως ποινικής διώξεως σε βάρος του για το έγκλημα της καταχρήσεως προνομιακών πληροφοριών στις 29 Μαΐου 2017, για πράξεις που αφορούσαν μετοχικούς τίτλους Airgas και τα συνδεδεμένα με τη μετοχή αυτή χρηματοπιστωτικά μέσα, άσκησε, στις 28 Νοεμβρίου 2017, αίτηση για την ακύρωση πράξεων της προδικασίας.
- 7 Επί της αιτήσεως αυτής απεφάνθη το δικαστικό συμβούλιο του cour d'appel de Paris (εφετείου Παρισίων) με απόφαση της 7ης Μαρτίου 2019.
- 8 Ο αναιρεσείων άσκησε αναίρεση κατά της αποφάσεως αυτής.
- 9 Ο πρώτος, ο τρίτος και ο τέταρτος εκ των τεσσάρων προβαλλομένων λόγων αναιρέσεως απορρίφθηκαν με την απόφαση περί παραπομπής και δεν ασκούν επιρροή στην υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως.
- 10 Με τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως προβάλλεται παράβαση των άρθρων 6 και 8 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), του άρθρου 15 της οδηγίας 2002/58, των άρθρων 7, 8, 11 και 52 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, των άρθρων L. 34-1 και R. 10-13 του code des postes et des communications électroniques, του άρθρου L. 621-10 του code monétaire et financier, όπως αυτό τροποποιήθηκε με τον νόμο 2013-672 της 26ης Ιουλίου 2013, των άρθρων 591 και 593 του code de procédure pénale (κώδικα ποινικής δικονομίας), καθώς και παραβίαση της αρχής της υπεροχής του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της αρχής της νομιμότητας των αποδεικτικών μέσων.

VI. Κυριότερα επιχειρήματα του αναιρεσείοντος της κύριας δίκης

- 11 Ο αναιρεσείων παραπονείται κατά της προσβαλλομένης αποφάσεως καθόσον απερρίφθη με αυτή ο προβληθείς με την αίτησή του λόγος αναιρέσεως περί αντιθέσεως των άρθρων 34-1 του code des postes et des communications électroniques και L. 621-10 του code monétaire et financier προς την οδηγία 2002/58 και προς το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ.
- 12 Ο αναιρεσείων υποστηρίζει ότι το Δικαστήριο, με την απόφαση της 2ας Οκτωβρίου 2018, Ministerio Fiscal (C-207/16, EU:C:2018:788, σκέψη 35), έκρινε ότι «το άρθρο 15, παράγραφος 1, ερμηνευόμενο σε συνδυασμό με το άρθρο 3 της οδηγίας 2002/58, έχει την έννοια ότι στο πεδίο εφαρμογής της ως άνω οδηγίας εμπίπτουν όχι μόνο νομοθετικά μέτρα τα οποία υποχρεώνουν τους παρόχους υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών να διατηρήσουν τα δεδομένα κίνησης και τα δεδομένα θέσης αλλά και νομοθετικά μέτρα τα οποία αφορούν την πρόσβαση των εθνικών αρχών στα δεδομένα που διατηρούν οι πάροχοι αυτοί».

- 13 Με την απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2016, Tele2 Sverige και Watson κ.λπ. (C-203/15 και C-698/15, EU:C:2016:970), το Δικαστήριο έκρινε ότι το άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/58 «προϋποθέτει κατ' ανάγκην ότι τα εθνικά μέτρα στα οποία αυτή αναφέρεται, όπως τα σχετικά με τη διατήρηση των δεδομένων με σκοπό την καταπολέμηση του εγκλήματος, εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας» (σκέψη 73). Κατά τον αναιρεσίοντα, το δικαστικό συμβούλιο δεν έλαβε υπόψη την ερμηνεία της εν λόγω οδηγίας από το Δικαστήριο, καθόσον έκρινε ότι οι επίμαχες διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2002/58, με το σκεπτικό «ότι [...] το ΔΕΕ φαίνεται να μην περιλαμβάνει το περιεχόμενό τους στις διατάξεις του άρθρου 1, παράγραφος 3 της οδηγίας».
- 14 Με την ίδια απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2016, Tele2 Sverige και Watson κ.λπ., το Δικαστήριο έκρινε ότι το άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/58 έχει την έννοια ότι «αντιβαίνει προς αυτό εθνική ρύθμιση η οποία, προς τον σκοπό καταπολεμήσεως του εγκλήματος, προβλέπει γενική και χωρίς διάκριση διατήρηση του συνόλου των δεδομένων κινήσεως και των δεδομένων θέσεως όλων των συνδρομητών και των εγγεγραμμένων χρηστών αφορώσα όλα τα μέσα ηλεκτρονικής επικοινωνίας» [σκέψη 112]. Κατά συνέπεια, η εθνική νομοθεσία πρέπει «να προβλέπει σαφείς και ακριβείς κανόνες που να διέπουν την έκταση και την εφαρμογή του μέτρου της διατηρήσεως των δεδομένων και να επιβάλλουν έναν ελάχιστο αριθμό απαιτήσεων» και «ειδικότερα, πρέπει να αναφέρει σε ποιες περιπτώσεις και υπό ποιες προϋποθέσεις είναι δυνατό να λαμβάνεται, προληπτικώς, μέτρο διατηρήσεως των δεδομένων, ούτως ώστε να διασφαλίζεται ότι το μέτρο αυτό περιορίζεται σε ό,τι είναι απολύτως αναγκαίο» [σκέψη 109]. Επιπλέον, η διατήρηση των δεδομένων πρέπει απαραιτήτως να ανταποκρίνεται σε «αντικειμενικά κριτήρια που να αποδεικνύουν τη σχέση μεταξύ των δεδομένων των οποίων η διατήρηση προβλέπεται και του επιδιωκόμενου σκοπού» και σε ουσιαστικές προϋποθέσεις οι οποίες «να είναι σε θέση να οριοθετήσουν αποτελεσματικά την έκταση του μέτρου και, εν συνεχεία, το κοινό το οποίο αυτό αφορά» [σκέψη 110]. Κατά συνέπεια, το δικαστικό συμβούλιο, αρνούμενο να κηρύξει την ακυρότητα, ως αποδεικτικού μέσου, των τηλεφωνικών δεδομένων που αφορούν τον αναιρεσίοντα, τα οποία συνέλεξε η AMF επί τη βάση των άρθρων L. 34-1 και R. 10-13 του code des postes et des communications (κώδικα ταχυδρομείων και επικοινωνιών), παρέβη την προαναφερθείσα οδηγία, καθόσον οι συγκεκριμένες διατάξεις του εθνικού δικαίου επιβάλλουν γενική και χωρίς διάκριση διατήρηση των δεδομένων η οποία συνιστά σοβαρή επέμβαση στο δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής ζωής και δεν προβλέπουν καμία εγγύηση ικανή να περιορίσει το μέτρο διατηρήσεως σε πρόσωπα ή δεδομένα που συνδέονται πράγματι με τη σοβαρή εγκληματική δραστηριότητα.
- 15 Ομοίως με την απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2016, Tele2 Sverige και Watson κ.λπ. (C-203/15 και C-698/15, EU:C:2016:970) το Δικαστήριο έκρινε ότι «καθόσον τα νομοθετικά μέτρα στα οποία αναφέρεται το άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/58 πρέπει [...] “να υπόκεινται σε επαρκείς διασφαλίσεις”, το ως άνω μέτρο πρέπει [...] να προβλέπει σαφείς και ακριβείς κανόνες οι οποίοι να ορίζουν σε ποιες περιπτώσεις και υπό ποιες προϋποθέσεις οι

πάροχοι υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών πρέπει να χορηγούν στις αρμόδιες εθνικές αρχές πρόσβαση στα δεδομένα» [σκέψη 117]. Κατά συνέπεια, το δικαστικό συμβούλιο, αρνούμενο να κηρύξει την ακυρότητα, ως αποδεικτικού μέσου, των τηλεφωνικών δεδομένων που αφορούσαν τον αναιρεσείοντα, τα οποία διαβίβασαν οι φορείς παροχής τηλεφωνικών υπηρεσιών στους διενεργούντες την έρευνα υπαλλήλους της AMF βάσει του άρθρου L. 621-10, δεύτερη περίοδος, του code monétaire et financier, παρέβη το άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/58, αφού οι εν λόγω εθνικές διατάξεις δεν ορίζουν κανέναν περιορισμό στο δικαίωμα των εν λόγω υπαλλήλων να τους κοινοποιούνται τα δεδομένα που διατηρούν και επεξεργάζονται οι φορείς παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών και δεν προβλέπουν «εγγυήσεις ικανές να διασφαλίσουν ισορροπία μεταξύ, αφενός, του δικαιώματος σεβασμού της ιδιωτικής ζωής και, αφετέρου, της προλήψεως προσβολών της δημοσίας τάξεως και της εξευρέσεως αυτουργών αδικημάτων», όπως έκρινε το Conseil constitutionnel (Συνταγματικό Δικαστήριο, Γαλλία) κηρύσσοντας τις εν λόγω διατάξεις αντισυνταγματικές (απόφαση υπ' αριθ. 2107-646/647, υποβληθέν κατά προτεραιότητα ζήτημα συνταγματικότητας της 21ης Ιουλίου 2017).

- 16 Ο αναιρεσείων υποστηρίζει ότι κάθε επέμβαση δημόσιας αρχής κατά την άσκηση του δικαιώματος σεβασμού της ιδιωτικής ζωής πρέπει να αποτελεί μέτρο αναγκαίο και αναλογικό. Επομένως, το δικαστικό συμβούλιο δεν μπορούσε να μην κηρύξει την ακυρότητα, ως αποδεικτικού μέσου, των τηλεφωνικών δεδομένων που τον αφορούσαν, χωρίς να παραβιάσει το άρθρο 8 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, αφού η διατήρηση των δεδομένων αυτών από τους φορείς παροχής τηλεφωνικών υπηρεσιών και η εν συνεχεία διαβίβασή τους στους διενεργήσαντες την έρευνα υπαλλήλους της AMF έγινε βάσει διατάξεων του εθνικού δικαίου οι οποίες δεν προβλέπουν επαρκείς εγγυήσεις για τον περιορισμό της καταχρήσεως των δεδομένων αυτών.

VII. Συνοπτική έκθεση του σκεπτικού της διατάξεως περί παραπομπής

- 17 Τα μέλη του δικαστικού συμβουλίου, αφού υπενθύμισαν τις περιστάσεις υπό τις οποίες συνελέγησαν τα επίμαχα προσωπικά δεδομένα, επισημαίνουν ότι το άρθρο L. 621-10 του code monétaire et financier, το οποίο παρέχει στους εξουσιοδοτημένους προς τούτο και υποκείμενους στο επαγγελματικό απόρρητο υπαλλήλους διοικητικής αρχής την εξουσία να ζητούν να τους κοινοποιούνται τα δεδομένα συνδέσεως, δεν φαίνεται να αντιβαίνει στο άρθρο 15, παράγραφος 1, της προμνησθείσας οδηγίας και, κατά συνέπεια, απορρίπτουν την ένσταση περί αντιθέσεως προς διεθνή συνθήκη ή σύμβαση των διατάξεων των άρθρων L. 621-10 του code monétaire et financier και L. 34-1 του code des postes et communications électroniques ως προς τις επιταγές της οδηγίας 2002/58, όπως αυτή ερμηνεύεται υπό το πρίσμα της νομολογίας του Δικαστηρίου.
- 18 Επισημαίνουν ότι το ίδιο ισχύει και για τις διατάξεις του άρθρου L. 34-1 του code des postes et communications électroniques, λόγω των περιορισμών που

επιβάλλει το άρθρο R. 10-3 I, τόσο ως προς τα δεδομένα που πρέπει να διατηρούν οι πάροχοι, όσο και ως προς τη χρονική διάρκεια της διατηρήσεως αυτών.

- 19 Τονίζουν ότι το άρθρο 23, παράγραφος 1, στοιχείο η', του κανονισμού 596/2014 για την κατάχρηση της αγοράς, παρέχει τη δυνατότητα στις αρμόδιες αρχές να ζητούν, αν αυτό επιτρέπεται βάσει της εθνικής νομοθεσίας, τα υπάρχοντα αρχεία διακίνησης δεδομένων που τηρούνται από φορέα παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, όταν υπάρχουν εύλογες υπόνοιες περί παραβάσεως και τα εν λόγω αρχεία ενδέχεται να είναι σημαντικά για την έρευνα παραβάσεων του άρθρου 14, στοιχεία α' ή β', το οποίο απαγορεύει την κατάχρηση προνομιακής πληροφορίας ή την απόπειρα κατάχρησης προνομιακής πληροφορίας ή τη σύσταση προς άλλο πρόσωπο να προβεί σε κατάχρηση προνομιακής πληροφορίας, καθώς και του άρθρου 15 σχετικά με την απαγόρευση χειραγώγησης αγοράς.
- 20 Εκ των ανωτέρω, τα μέλη του δικαστικού συμβουλίου συνάγουν ότι ουδόλως μπορεί να συνεπάγεται ακυρότητα η εφαρμογή διατάξεων που είναι σύμφωνες με ευρωπαϊκό κανονισμό, ο οποίος αποτελεί ευρωπαϊκή νομική πράξη γενικής ισχύος, δεσμευτική ως προς όλες τις διατάξεις της και έχουσα άμεση εφαρμογή στην έννομη τάξη των κρατών μελών και έναντι όλων των υποκειμένων δικαίου.
- 21 Ο αναιρεσείων ζητεί την ανάιρεση της προσβαλλομένης αποφάσεως, υποστηρίζοντας, κατ' ουσίαν, ότι η συλλογή των δεδομένων δυνάμει των προπαρατιθεμένων διατάξεων της εθνικής νομοθεσίας, οι οποίες προβλέπουν γενική και χωρίς διάκριση διατήρηση των δεδομένων, έγινε κατά παράβαση της προμνησθείσας οδηγίας 2002/58/EK, όπως αυτή έχει ερμηνευθεί από το Δικαστήριο, και ότι οι διατάξεις του άρθρου L. 621-10 του code monétaire et financier, όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο της 26ης Ιουλίου 2013, δεν θέτουν κανέναν περιορισμό στο δικαίωμα των διενεργούντων έρευνα υπαλλήλων της AMF να ζητούν να τους κοινοποιούνται τα διατηρούμενα δεδομένα.
- 22 Επ' αυτού του ζητήματος, ο γενικός εισαγγελέας του Cour de cassation εκτιμά ότι πρέπει να υποβληθούν στο Δικαστήριο δύο προδικαστικά ερωτήματα, εκ των οποίων, το μεν πρώτο αφορά τη συμβατότητα προς διεθνή συνθήκη ή σύμβαση των προϋποθέσεων διατηρήσεως των προσωπικών δεδομένων συνδέσεως από ιδιωτικούς φορείς, το δε δεύτερο αφορά τις προϋποθέσεις της προσβάσεως στα εν λόγω δεδομένα εκ μέρους της AMF την οποία προβλέπει το προαναφερθέν άρθρο L. 621-10, όπως ισχύει, λαμβανομένων υπόψη των διατάξεων του κανονισμού 596/2014 για την κατάχρηση της αγοράς και των υποχρεώσεων των κρατών μελών που απορρέουν από τις διατάξεις του εν λόγω κανονισμού, με τον οποίο καταργήθηκε η οδηγία 2003/6/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2003, για τις πράξεις προσώπων που κατέχουν εμπιστευτικές πληροφορίες και τις πράξεις χειραγώγησης της αγοράς.
- 23 Σε απάντηση των ανωτέρω, ο αναιρεσείων υποστηρίζει ότι παρέλκει η υποβολή προδικαστικού ερωτήματος στο Δικαστήριο, καθόσον το Δικαστήριο έχει ήδη αποφανθεί με σαφήνεια περί της έννοιας της οδηγίας 2002/58.

24 Για την εξέταση του λόγου αναιρέσεως απαιτείται να γίνει διάκριση μεταξύ των προϋποθέσεων προσβάσεως στα δεδομένα συνδέσεως και των προϋποθέσεων διατηρήσεως των δεδομένων αυτών.

α) Επί της προσβάσεως στα δεδομένα συνδέσεως

25 Με την απόφασή του της 21ης Δεκεμβρίου 2016, *Tele2 Sverige και Watson κ.λπ.* (C-203/15 και C-698/15, EU:C:2016:970), το Δικαστήριο έκρινε ότι το άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/58, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα των άρθρων 7, 8 και 11 καθώς και του άρθρου 52, παράγραφος 1, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχει την έννοια ότι «αντιβαίνει προς αυτό εθνική ρύθμιση η οποία καθορίζει τα σχετικά με την προστασία και την ασφάλεια των δεδομένων κινήσεως και των δεδομένων θέσεως [...] χωρίς να περιορίζει την εν λόγω πρόσβαση μόνο στις περιπτώσεις που συνδέονται με την καταπολέμηση του σοβαρού εγκλήματος, χωρίς να προβλέπει ότι η εν λόγω πρόσβαση υπόκειται στον προηγούμενο έλεγχο δικαστηρίου ή ανεξάρτητης διοικητικής αρχής και χωρίς να επιβάλλει τη διατήρηση των εν λόγω δεδομένων εντός των εδαφικών ορίων της Ένωσης» (σκέψη 125).

26 Από την πλευρά του, το Conseil constitutionnel, με απόφαση της 21ης Ιουλίου 2017, κήρυξε αντισυνταγματική τη διάταξη του πρώτου εδαφίου του άρθρου L. 621-10 του code monétaire et financier, με το σκεπτικό ότι η διαδικασία προσβάσεως της AMF στα δεδομένα, όπως αυτή εφαρμοζόταν κατά τον χρόνο των κρίσιμων πραγματικών περιστατικών, δεν ήταν σύμφωνη με το δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής ζωής το οποίο προστατεύεται από το άρθρο 2 της Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη. Ωστόσο, εκτιμώντας ότι η άμεση κατάργηση των επίμαχων διατάξεων θα είχε προδήλως υπέρμετρες συνέπειες, το Conseil constitutionnel μετέθεσε τον χρόνο καταργήσεως των διατάξεων αυτών στις 31 Δεκεμβρίου 2018. Κατόπιν της κατά τα ανωτέρω κηρύξεως αντισυνταγματικότητας, ο νομοθέτης εισήγαγε, με τον νόμο 2018-898 της 23ης Οκτωβρίου 2018, νέο άρθρο L. 621-10-2, το οποίο προβλέπει, για κάθε πρόσβαση των διενεργούντων έρευνα υπαλλήλων της AMF στα δεδομένα συνδέσεως, την προηγούμενη χορήγηση άδειας από άλλη ανεξάρτητη διοικητική αρχή, η οποία καλείται «αρχή ελέγχου των αιτημάτων προσβάσεως».

27 Λαμβανομένης υπόψη της μεταθέσεως του χρόνου επελεύσεως των αποτελεσμάτων της αποφάσεως του Conseil constitutionnel, δεν συντρέχει περίπτωση ακυρότητας λόγω αντισυνταγματικότητας των νομοθετικών διατάξεων που ίσχυαν κατά τον χρόνο των επίμαχων πραγματικών περιστατικών. Αντιθέτως, μολονότι η AMF αποτελεί «ανεξάρτητη δημόσια αρχή» κατά τους όρους του άρθρου L. 621-10 του code monétaire et financier, τόσο όπως αυτό ίσχυε κατά τον χρόνο των επίδικων πράξεων, όσο και όπως αυτό ισχύει σήμερα, εντούτοις η παρεχόμενη δυνατότητα στους διενεργούντες έρευνα υπαλλήλους της εν λόγω αρχής να αποκτούν δεδομένα συνδέσεως χωρίς προηγούμενο έλεγχο από δικαστήριο ή άλλη ανεξάρτητη διοικητική αρχή δεν ήταν σύμφωνη προς τις

απαιτήσεις των άρθρων 7, 8 και 11 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως έχουν ερμηνευθεί από το Δικαστήριο.

- 28 Το ζήτημα που τίθεται αφορά μόνον το κατά πόσον είναι δυνατόν να μετατεθεί ο χρόνος επελεύσεως των συνεπειών της αντιθέσεως προς διεθνή συνθήκη ή σύμβαση του άρθρου L. 621-10 του code monétaire et financier.

β) Επί της διατήρησης των δεδομένων συνδέσεως

- 29 Με την απόφασή του της 21ης Δεκεμβρίου 2016, Tele2 Sverige και Watson κ.λπ. (C-203/15 και C-698/15, EU:C:2016:970), το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης έκρινε ότι το άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/58, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα των άρθρων 7 και 8 καθώς και του άρθρου 52, παράγραφος 1, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχει την έννοια ότι «αντιβαίνει προς αυτό εθνική ρύθμιση η οποία, προς τον σκοπό καταπολεμήσεως του εγκλήματος, προβλέπει γενική και χωρίς διάκριση διατήρηση του συνόλου των δεδομένων κινήσεως και των δεδομένων θέσεως όλων των συνδρομητών και των εγγεγραμμένων χρηστών αφορώσα όλα τα μέσα ηλεκτρονικής επικοινωνίας» (σκέψη 112).
- 30 Εν προκειμένω, η πρόσβαση στα διατηρούμενα δεδομένα πραγματοποιήθηκε από την AMF, η οποία είχε υπόνοιες για την τέλεση πράξεων καταχρήσεως προνομιακών πληροφοριών και καταχρήσεως αγοράς, οι οποίες μπορούσαν να στοιχειοθετήσουν πλείονα σοβαρά ποινικά αδικήματα, και χρειαζόταν, για την αποτελεσματικότητα της έρευνάς της, να διασταυρώσει διάφορα διατηρούμενα δεδομένα μιας ορισμένης χρονικής περιόδου, τα οποία καθιστούσαν δυνατή την επικαιροποίηση προνομιακών πληροφοριών μεταξύ διαφόρων συνομιλητών, εκ των οποίων διαπιστώθηκε η ύπαρξη τέτοιων παράνομων πρακτικών.
- 31 Για τη διενέργεια των ερευνών αυτών από την AMF πληρούνται οι υποχρεώσεις που θέτει η οδηγία 2003/6, η οποία επιβάλλει στα κράτη μέλη να ορίζουν μία μόνο διοικητική αρχή, στις εξουσίες της οποίας περιλαμβάνεται, όπως ορίζεται στο άρθρο 12, παράγραφος 2, στοιχείο δ', της οδηγίας αυτής, η εξουσία να απαιτεί «υπάρχοντα στοιχεία για τηλεφωνικές συνδιαλέξεις και υπάρχοντα αρχεία διακίνησης δεδομένων».
- 32 Ο κανονισμός 596/2014, της 16ης Απριλίου 2014, για την κατάχρηση της αγοράς, ο οποίος αντικατέστησε την προμνησθείσα οδηγία από τις 3 Ιουλίου 2016, έχει ως αντικείμενό του, όπως αυτό ορίζεται στο άρθρο του 1, να θεσπίσει «ένα κοινό κανονιστικό πλαίσιο σχετικά με την κατάχρηση προνομιακών πληροφοριών, την παράνομη ανακοίνωση προνομιακών πληροφοριών και τη χειραγώγηση της αγοράς [...], καθώς και μέτρα για την πρόληψη της κατάχρησης της αγοράς, για τη διασφάλιση της ακεραιότητας των χρηματοπιστωτικών αγορών στην Ένωση και για την ενίσχυση της προστασίας των επενδυτών και της εμπιστοσύνης στις εν λόγω αγορές».

- 33 Στο άρθρο 23, παράγραφος 2, στοιχεία ζ' και η', του εν λόγω κανονισμού, προβλέπεται ότι η αρμόδια αρχή διαθέτει την εξουσία να ζητεί τα υπάρχοντα αρχεία καταγραφής τηλεφωνικών συνδιαλέξεων, ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή άλλα αρχεία διακίνησης δεδομένων που τηρούνται από επιχειρήσεις παροχής επενδυτικών υπηρεσιών, πιστωτικά ιδρύματα ή άλλα χρηματοδοτικά ιδρύματα.
- 34 Δύναται επίσης να ζητεί, αν αυτό επιτρέπεται βάσει της εθνικής νομοθεσίας, τα υπάρχοντα αρχεία διακίνησης δεδομένων που τηρούνται από φορέα παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, όταν υπάρχουν εύλογες υπόνοιες περί παραβάσεως και τα εν λόγω αρχεία ενδέχεται να είναι σημαντικά για την έρευνα παραβάσεων του άρθρου 14, στοιχείο α' ή β', περί καταχρήσεως προνομιακών πληροφοριών και παράνομης ανακοινώσεως προνομιακών πληροφοριών ή του άρθρου 15 περί χειραγωγήσεως της αγοράς.
- 35 Στο κείμενο του εν λόγω κανονισμού τονίζεται επίσης (αιτιολογική σκέψη 65) ότι αυτά τα δεδομένα συνδέσεως αποτελούν κρίσιμα, και κάποιες φορές τα μοναδικά, αποδεικτικά στοιχεία για τον εντοπισμό και την απόδειξη πράξεων κατάχρησης προνομιακών πληροφοριών και πράξεων χειραγώγησης της αγοράς, δεδομένου ότι μέσω των στοιχείων αυτών μπορεί να προσδιοριστεί η ταυτότητα ενός προσώπου που είναι υπεύθυνο για τη διάδοση ψευδών ή παραπλανητικών πληροφοριών ή μπορεί να διαπιστωθεί ότι κάποια πρόσωπα επικοινωνήσαν μια ορισμένη στιγμή και ότι υφίσταται μια σχέση μεταξύ δύο ή περισσότερων προσώπων.
- 36 Επισημαίνοντας ότι η άσκηση των εξουσιών αυτών μπορεί να συνεπάγεται σοβαρές παρεμβάσεις στο δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής και της οικογενειακής ζωής, της κατοικίας και των επικοινωνιών, ο εν λόγω κανονισμός επιβάλλει στα κράτη μέλη να θεσπίζουν κατάλληλες και αποτελεσματικές εγγυήσεις έναντι οιασδήποτε καταχρήσεως, περιορίζοντας την άσκηση των εν λόγω εξουσιών μόνον όπου αυτή είναι αναγκαία για την κατάλληλη διερεύνηση σοβαρών περιπτώσεων στις οποίες δεν υπάρχουν ισοδύναμα μέσα για την αποτελεσματική επίτευξη του ίδιου αποτελέσματος, εκ τούτου δε αναγκαίως συναγεται ότι ορισμένες από τις καταχρήσεις της αγοράς τις οποίες αφορά ο συγκεκριμένος κανονισμός θεωρούνται σοβαρά αδικήματα (αιτιολογική σκέψη 66).
- 37 Εν προκειμένω, οι προνομιακές πληροφορίες, βάσει των οποίων θα μπορούσε ενδεχομένως να διαπιστωθεί η πλήρωση της αντικειμενικής υπόστασης παράνομων πρακτικών στον τομέα της αγοράς, ήταν, εκ της φύσεώς τους, προφορικές και μυστικές.
- 38 Επομένως, τίθεται το ζήτημα με ποιο τρόπο πρέπει να συγκεραστεί το άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/58, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα των άρθρων 7, 8 και 11 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με τις απαιτήσεις που θέτουν οι προπαρατεθείσες διατάξεις της οδηγίας 2003/6 και του κανονισμού 596/2014.

- 39 Εντός του συγκεκριμένου καινοφανούς νομικού και πραγματικού πλαισίου, η υφιστάμενη νομολογία δεν παρέχει τις αναγκαίες διευκρινίσεις προκειμένου να δοθεί απάντηση στο εν λόγω ζήτημα, με αποτέλεσμα να μην είναι δυνατό να λεχθεί ότι η ορθή εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης δεν καταλείπει καμία εύλογη αμφιβολία. Κατά συνέπεια, πρέπει να υποβληθεί προδικαστικό ερώτημα στο Δικαστήριο.
- 40 Σε περίπτωση που το Cour de cassation κρίνει, βάσει της απαντήσεως του Δικαστηρίου, ότι η γαλλική νομοθεσία περί διατηρήσεως των δεδομένων συνδέσεως δεν είναι σύμφωνη με το δίκαιο της Ένωσης, είναι σκόπιμο να υποβληθεί το ερώτημα αν τα αποτελέσματα της εν λόγω νομοθεσίας μπορούν να διατηρηθούν προσωρινώς σε ισχύ, προκειμένου να μην δημιουργηθεί ανασφάλεια δικαίου και να καταστεί δυνατή η χρήση, για κάποιον από τους σκοπούς της νομοθεσίας αυτής, των ήδη συλλεγέντων και διατηρούμενων δεδομένων.
- 41 Επομένως, πρέπει να υποβληθούν στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα παρατιθέμενα ανωτέρω προδικαστικά ερωτήματα.

ΕΠΙΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ